

JAAERVERSLAG 2015

Inhoud

1. Groen, goed voor iedereen.....	3
2. Het Kenniscentrum Groen en Handicap	4
3. Het bestuur.....	5
3.1 Samenstelling	5
3.2 Bestuur aan het werk in 2015	6
4 Projecten en andere activiteiten.....	7
4.1. Project “Goede Voorbeelden”.....	7
4.2 Project wandelapp Landschap Overijssel	8
4.3. Project Natuurmonumenten “Natuur toegankelijk voor iedereen, ook voor mensen met een beperking.....	8
4.4. De “Goed voor elkaar prijs”.....	9
4.5 Visitatie recreatiegebied de Maarseveense Plassen	10
4.6 Speelvoorzieningen bezoekerscentrum NP de Veluwezoom nabij Rheden	11
4.7 Informatievoorziening	11
4.8 Handboek “Samen op Pad”	12
4.9 Biowalking.....	12
4.10 Beter in het Groen	12
5. Externe contacten	12
5.1 Samenwerking, hoe staat Groen&Handicap daarin?.....	13
5.3 Het VN-verdrag inzake mensen met een handicap.....	13
6. De financiën	14

*C.J. van Helteren, secretaris
Reigershof 1*

cjhelteren01@hetnet.nl / ceesvanhelteren@natuuzonderdrempels.nl

www.natuuzonderdrempels.nl

1. Groen, goed voor iedereen

In 2015 hebben wij allereerst gepoogd om onze goede contacten maar ook het geven van advies aan alle grote terreinbeheerders van natuur- en recreatie te bestendigen.

Maar ook met de financiers van onze projecten zoals het Revalidatiefonds, Het Johanna KinderFonds en Ars Donandi onderhouden wij goede contacten.

De gebieden die beheerd worden door Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en De12Landschappen maar ook die van andere organisaties van grote natuur- en recreatiegebieden liggen vaak op grotere afstand van dorpen en steden. Voor die gebieden blijft met name de bereikbaarheid voor mensen met een beperking een continue zorg.

Maar ook de toegankelijkheid e.d. van de kleinere uitloopgebieden in de directe omgeving van de woning krijgt van ons steeds meer aandacht.

Daar zijn pareltjes bij van landgoederen, de tuinen van buitenplaatsen maar ook van kastelen, forten en burchten waar iedereen, dus ook mensen met een beperking, van zouden moeten kunnen genieten. Daarom hebben wij in 2015 meer intensieve contacten aangeknoopt met o.a. de Vereniging van Landgoedeigenaren en de Kastelenstichting en hebben wij onze diensten aan hen aangeboden.

Het project "*Wandelen, goed voor elkaar*" heeft in ieder geval bijna 150 kleine en wat grotere beschreven wandelingen opgeleverd.

Natuur- en/of recreatiegebieden die goed geoutilleerd zijn waar ook mensen in een rolstoel of scootmobiel van kunnen profiteren kunnen in aanmerking komen voor onze "*Goed voor Elkaar Prijs*". Jaarlijks zetten wij in de "Week van de Toegankelijkheid", begin oktober, de winnaar van deze prijs in het zonnetje door overhandiging van deze trofee aan de terreinbeheerder. Zo ging dit jaar Staatsbosbeheer er met deze bokaal vandoor voor het pas weer geheel gerestaureerde wandelpad op het landgoed Oud-Groevenbeek bij Ermelo.

In het verslagjaar heeft Landschap Overijssel een wandelapp voor smartphones ontwikkeld. Men wil ook wandelroutes opnemen, die goed toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. Kenniscentrum Groen & Handicap ondersteunt in een project de vrijwillige routemakers. Voor de uitvoering van dit project werden inmiddels financiële bijdragen toegezegd van het Revalidatiefonds en het Johanna Kinderfonds.

In samenwerking met Natuurmonumenten is een nieuwe aanvraag voor een geldelijke bijdrage neergelegd bij de Nationale Postcode Loterij opdat een 40-tal natuurgebieden beter geschikt en meer gastvrij kunnen worden gemaakt voor iedereen maar met name mensen voor met een beperking.

Ons handboek "Samen op Pad" (zie onze website (www.natuurzonderdrempels.nl)) blijft door de continue aanpassingen met nieuwe ontwikkelingen en inzichten een onmisbare bron voor hen die een praktische handleiding zoeken voor oplossingen ter verbetering van de beleving van een bezoek aan bos-, heide- of recreatiegebied.

Kees Kuijken, voorzitter

2. Het Kenniscentrum Groen & Handicap

Groen & Handicap stelt zich ten doel kennis te verzamelen en ervaringen te delen zodat natuur-, bos- en recreatiegebieden goed bereikbaar en toegankelijk worden voor mensen met een beperking maar ook dat de voorzieningen daarin, zoals bankjes, picknicktafels e.d. goed voor hen bruikbaar zijn.

Het devies van het Kenniscentrum Groen & Handicap is dan ook:
“Zelfstandig en drempelvrij genieten van de natuur voor iedereen”.

Eigenschappen van het Kenniscentrum Groen & Handicap zijn:

- onafhankelijkheid,
- kwaliteit,
- betrouwbaarheid,
- samenwerken
- denken en handelen

Onze kennis over het vakgebied neemt elk jaar toe door het bezoeken van natuur- en recreatiegebieden, en het leggen van contacten met veel ervaringsdeskundigen en organisaties, die zich met het beheer en inrichting van natuur- en recreatiegebieden bezig houden.

Die kennis en ervaring willen we graag met iedereen delen.

Onze hoofdtaken zijn:

- het bevorderen en verbeteren van de bereikbaarheid, de toegankelijkheid en de bruikbaarheid van voorzieningen (btb) in alle natuur- en recreatiegebieden in Nederland voor mensen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking.
- het onderhouden van een digitaal handboek “Samen op Pad” waarin alle technische gegevens staan over de bereikbaarheid, de toegankelijkheid en de bruikbaarheid van voorzieningen, specifiek voor mensen met een beperking. Dit handboek is speciaal bedoeld voor de beheerders van natuur- en recreatiegebieden en voor beheerders van bezoekerscentra.
- het geven van informatie over de btb van natuur- en recreatiegebieden op de website www.natuurzonderdrempels.nl maar ook in nieuwsbrieven en brochures.
De website werd in 2015 door 9.100 mensen 19.700 keer bezocht.
Zij bekeken bijna 113.000 pagina's. Gemiddeld blijft iedere bezoeker 1:30 minuut op de site.
- het verzamelen en beschikbaar stellen van informatie over toegankelijke wandelpaden in Nederland, bij voorkeur in de directe woonomgeving. (www.wandelenmeteenbeperking.nl).
Deze website werd in 2015 door 7.100 mensen ongeveer 11.000 keer bezocht, waarbij zij 73.500 pagina's bekeken.

3. Het bestuur

3.1 Samenstelling

In 2015 is de samenstelling van het bestuur gewijzigd, mede omdat Nico Bosma, om voor hem moverende redenen, het bestuur heeft verlaten. Tezelfdertijd konden gelukkig twee nieuwe bestuursleden worden aangetrokken waarvan de één, Jan Blok, uit het beleidsterrein van natuur- en recreatie komt (Jan is jarenlang beleidsmedewerker geweest bij Staatsbosbeheer) en de ander, Juliska Klüppel, uit de wereld van de openluchtrecreatie (Juliska was tot enkele jaren geleden directeur van het Kenniscentrum Stichting Recreatie). Het bestuur ziet er nu als volgt uit:

Naam:

Kees Kuijken

- voormalig senior-beleidsmedewerker
openluchtrecreatie ministerie van LNV

Cees van Helteren

- voormalig directeur van het Natuur- en
Recreatieschap Nationaal Park de Biesbosch
- stadsgids Geertruidenberg

Ton Kwakkel

- voormalig directeur basisschool
- voormalig wethouder IJsselstein
- voorzitter WMO-raad IJsselstein

Juliska Klüppel

- voormalig directeur Kenniscentrum Stichting Recreatie

Imari de Haan

- Ervaringsdeskundige visuele handicap (vanaf haar geboorte
slechtziend)

Jan Blok

- Voormalig beleidsmedewerker natuur en recreatie
Staatsbosbeheer

Externe adviseurs:

Ing. Job Haug

Harry Dietz

Gerard Mostert

Functie en aandachtsgebieden:

voorzitter

leiding geven aan het bestuur
externe betrekkingen

secretaris/penningmeester

bestuur en administratie
financiën
externe projecten
visitatiecommissie natuur- en recreatiegebieden

bestuurslid

vicevoorzitter
onderhoud handboek "Samen op Pad"
coördinator externe projecten
visitatiecommissie natuur en recreatiegebieden
redacteur Nieuwsbrief

bestuurslid

beleidsadvisering
externe contacten
coördinatie websites natuurorganisaties e.d.
visitatiecommissie natuur- en recreatiegebieden

bestuurslid

visitatiecommissie natuurgebieden
navigatiehulpmiddelen
ontwikkelingen rondom visueel gehandicapten

bestuurslid

project Natuurmonumenten "Natuur voor iedereen"
visitatiecommissie natuur- en recreatiegebieden

bouwkundig adviseur toegankelijk- heid

webmaster en adviseur public relations

algemeen adviseur

3.2 Het bestuur aan het werk in 2015.

a. Bestuursactiviteiten.

Vergaderingen.

Het bestuur van Groen & Handicap is in 2015 een zestal keren bijeen geweest. In dit verslagjaar zijn 5 normale vergaderingen gehouden op onze vaste vergaderlocatie bij Recreatie Midden-Nederland bv. (RMN) in Utrecht. Waarschijnlijk hebben we op 16 december jl. onze laatste bestuursvergadering in het kantoor van RNM gehouden. Deze organisatie gaat ingekwartierd worden bij de provincie Utrecht. Hopelijk kunnen we voor onze bestuursvergaderingen ook in het provinciehuis terecht. Op deze plaats willen wij de directie van Recreatie Midden Nederland bedanken voor de geweldige medewerking die wij altijd mochten ontvangen bij onze bestuursvergaderingen. Ook andere kleine ondersteuning van de medewerkers hebben we in al die jaren, dat RNM aan de Kanaalweg in Utrecht gehuisvest is geweest, zeer gewaardeerd. Iedereen van RNM zijn wij dankbaarheid verschuldigd voor de gastvrijheid die wij als Groen & Handicap hebben mogen ontvangen.

Mutaties in de bestuurssamenstelling.

De samenstelling van het bestuur is gewijzigd omdat Nico Bosma ons bestuur heeft verlaten en **Juliska Klüppel** en **Jan Blok** tot ons bestuur zijn toegetreden.

Met deze twee nieuwe bestuursleden is de kwaliteit van ons bestuur uitgebreid, maar door de komst van deze twee mensen is er in ons bestuur ook wat meer continuïteit aangebracht.

Gezien hun achtergrond (*Juliska*, beleidsmaker ontwikkeling openluchtrecreatie en *Jan*, beleidsmaker natuur- en recreatiebeheer) is onze bestuurstaak versterkt en is ook ons netwerk in de sectoren die Groen & Handicap bestrijkt uitgebreid.

Schouwdag

Onze jaarlijkse schouw werd dit jaar gehouden bij de Reeuwijkse- en Nieuwkoopse Plassen. Deze twee zeer bekende natuur- en recreatiegebieden hebben niet alleen een grote aftrek in de regio maar ook uit andere delen van Nederland. Ook buitenlanders weten dit unieke plassen- en merengebied te vinden.

's Morgens werden de Reeuwijkse Plassen bezocht en konden we met eigen ogen zien dat er enkele jaren geleden een paar unieke voorzieningen voor mensen met een lichamelijke beperking zijn getroffen.

Feitelijk zijn het voorzieningen waar iedereen gebruik van kan maken maar door enkele aanpassingen aan te brengen zijn ze ook bijzonder toegankelijk en bruikbaar voor mensen met een beperking. Er is in 2013 een prachtige vogelkijkplek en een vissteiger gemaakt waar de gehandicapte visser op een prima wijze zijn/haar hengeltje uit kan gooien.

Destijds is Groen & Handicap gevraagd advies over de toegankelijkheid en bruikbaarheid van deze twee voorzieningen uit te brengen, die zijn gerealiseerd door een samenwerking tussen de provincie Zuid-Holland en de gemeente Reeuwijk.

In de middag werden de Nieuwkoopse Plassen bevaren en werd ook het pas heropende bezoekerscentrum met een bezoek vereerd. Door de beheerder van Natuurmonumenten werd een aangename vaartocht aangeboden - we hadden het weer mee, want pas aan het einde van de dag ging het regenen - en konden we ook een paar keer afmeren om de natuur van wat dichterbij te bekijken.

De boot waarmee wij het gebied bezochten was redelijk toegankelijk voor rolstoelgebruikers, maar wij hebben gemeend toch enkele kritische kanttekeningen bij Natuurmonumenten achter te moeten laten, opdat de nodige verbeteringen aan de boot maar ook de afvaartplaats aangebracht kunnen worden.

Mede op grond van deze aantekeningen heeft Natuurmonumenten ons laten weten dat er in 2016 een nieuwe excursieboot in gebruik genomen wordt die geheel toegankelijk is voor mensen met een beperking. Ook de bereikbaarheid van de boot wordt verbeterd.

Zo laat deze bestuursschouw het nut van zo'n dag goed zien.

b. Toekomst van het Kenniscentrum Groen & Handicap

Het bestuur geeft ieder jaar aandacht aan de toekomst van Groen & Handicap.

Dit jaar kon met name de continuïteit van ons bestuur een beetje in de goede richting worden geduwd omdat twee nieuwe bestuurders (jonge senioren) konden worden aangetrokken.

Wat het te voeren beleid betreft heeft het bestuur gemeend pas op de plaats te maken temeer omdat, gezien bepaalde ontwikkelingen, verwacht mag worden dat we in 2016 meer dan genoeg werk in handen krijgen.

Kortheidshalve verwijzen wij naar de paragraaf over "Toegankelijke natuur, ook voor mensen met een beperking".

4 Projecten en andere activiteiten

4.1. Project "Goede Voorbeelden".

Nadat het project "Wandelen, goed voor elkaar" eind 2014 met een inhoudelijke en financiële verantwoording bij het Revalidatiefonds en Fonds Verstandelijk

Gehandicapten kon worden afgerond werd het plan gevormd een nieuw project op te starten en de nodige financiën wederom bij het Revalidatiefonds aan te vragen.

Dit project kreeg de naam "Goede Voorbeelden". Met dit project willen we er voor zorgen dat bij zoveel mogelijk onderwerpen in de digitale versie van ons handboek "Samen op Pad", dat vrij en kosteloos toegankelijk is via onze website, zoveel mogelijk beeldmateriaal (foto's en/of filmpjes) beschikbaar is van goede voorbeelden.

Hierbij gaat het om het in beeld brengen van al gerealiseerde verbeteringen in de BTB van wandelroutes en voorzieningen in stadsparken en natuur- en recreatiegebieden in Nederland. Het project zal in de zomer van 2017 worden afgerond.

4.2 Project wandelapp Landschap Overijssel

Wandelend Nederland heeft het afgelopen jaar de wandelapp ontdekt. Je smartphone geeft als een digitale wandelgids de route aan en wijst je onderweg op bezienswaardigheden: natuurverschijnselen, historische gebouwen of bijzondere architectuur. De verwachting is dat de wandelapp steeds meer het gebruik van routeboekjes, routekaarten en routebordjes zal vervangen.

Landschap Overijssel wil met een aantal nieuw te ontwikkelen wandelroutes voor de app 'Wandelen in Overijssel' wandelaars en fietsers inspireren om er vaker op uit te gaan en nog meer te ontdekken in en te genieten van het landschap. Aan Kenniscentrum Groen & Handicap is gevraagd hen te helpen bij het vinden van zoveel mogelijk wandelroutes, of delen daarvan, die goed toegankelijk en bruikbaar zijn voor mensen, die door een beperking gebruik maken van een voorziening als een scootmobiel, rolstoel of rollator. Aan de hand van de eisen waaraan een toegankelijke wandelroute voor mensen met een beperking moet voldoen zal een lijst met criteria opgesteld worden, waarmee de vrijwillige routemakers een wandelapp-route kunnen toetsen. Dit project is eind 2015 gestart en zal in de zomer van 2016 worden afgerond.

4.3. Project Natuurmonumenten “Natuur toegankelijk voor iedereen, ook voor mensen met een beperking”.

Een tweetal bestuursleden van Groen & Handicap hebben deel uit gemaakt van een projectgroep, die was ingesteld door Natuurmonumenten, om wederom (voor de derde keer) een projectaanvraag, in het kader van de jaarlijkse Goed Geldgala van de Nationale Postcodeloterij (NPL) in te dienen. Eerdere pogingen waren mislukt omdat met name Natuurmonumenten, maar ook andere natuurorganisaties al grote geldbedragen uit de NPL hadden ontvangen voor o.a. de ontwikkeling van grote natuurgebieden, zoals de Wadden en Deltanatuur.

Op een paar zeer warme zomerdagen heeft de projectgroep in de Thijsenzaal van het directiegebouw van Natuurmonumenten peentjes gezweet om de aanvraag op tijd klaar te hebben, want uiterlijk 31 augustus 2015 moest de aanvraag worden gepost. Dat is gelukt!!

Het project “Natuur toegankelijk voor iedereen, dus ook voor mensen met een beperking” omvat het verbeteren van de bereikbaarheid, de toegankelijkheid en het gebruik van voorzieningen voor mensen met een beperking in een veertigtal natuurgebieden. Naast het verbeteren van de fysieke terreininrichting wordt ook aandacht besteed aan de verbetering en verruiming van de informatieoverdracht via de website, de nieuwsbrief en de social media.

Een uiterst belangrijk onderdeel van het project is dat nadrukkelijk contact wordt gezocht met de (potentiële) doelgroep opdat hun wensen en behoeften zoveel mogelijk in vervulling gaan. Speciale aandacht wordt besteed aan de verandering in houding en gedrag van de beheerders van natuurterreinen zodat bezoekers met een beperking zich, meer dan voorheen, vanzelfsprekend welkom voelen in de bossen en op de heide.

Tenslotte voorziet het project in het delen van de kennis met andere stakeholders, zoals beleidsmakers van andere terrein-beherende organisaties (Staatsbosbeheer, de provinciale landschappen, de eigenaren van landgoederen etc.)

Natuurmonumenten is trekker van het project. Er wordt samen gewerkt met het Revalidatiefonds, Fonds Verstandelijk Gehandicapten, het Kenniscentrum Groen & Handicap (G&H) en de Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind (NSGK). Vanuit haar expertise adviseert het Kenniscentrum Groen & Handicap de Vereniging Natuurmonumenten over de bereikbaarheid, de toegankelijkheid en de bruikbaarheid van de voorzieningen (btb) in de natuurterreinen voor mensen met een beperking. G&H zal hiervoor veertig natuurgebieden bezoeken en zal zich laten vergezellen door plaatselijke en regionale ervaringsdeskundigen om een rapport over die btb uit te brengen.

De looptijd van het project bedraagt drie jaar, van 2016 t/m 2018 en er is een bedrag aangevraagd van bijna 2 miljoen euro.

(bij het verschijnen van dit jaarverslag heeft de trekking van het “Goedgeldgala” van NPL plaatsgevonden en is de projectaanvraag van Natuurmonumenten geheel gehonoreerd. Dit betekent dat in de komende jaren een flinke verbetering met betrekking tot de toegankelijkheid e.d. van een groot aantal natuurterreinen in Nederland kan worden gemaakt.)

4.4. De “Goed voor elkaar prijs”.

In het kader van het project “Wandelen, goed voor elkaar” is destijds besloten om een zogenaamde “Goed voor elkaar-prijs” in het leven te roepen.

Deze prijs wordt uitgereikt aan een organisatie die er vooral voor zorgt dat wandelpaden in natuur- en/of recreatiegebieden ook beter of goed toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. De aandacht die de organisatie in haar Informatieoverdracht (website en/of nieuwsbrief) aan een dergelijk wandelpad spendeert wordt extra gewaardeerd.

In 2013 ging de prijs naar Natuurmonumenten voor ‘De Huisvennenroute’ in de bossen van Boxtel en in 2014 mochten Staatsbosbeheer, Nationaal Park Dwingelderveld en Overijssels Landschap de “Goed voor elkaar-prijs” in ontvangst nemen.

Deze dik verdiende waardering kon worden gegeven omdat in de boswachterij Dwingelderveld het “Familiepad Sier” nog steeds een enorme aantrekkingskracht voor mensen in een rolstoel en/of scootmobiel heeft. Daarenboven werd in dezelfde boswachterij aan de noordkant een geheel nieuw wandelpad, genaamd “Achter 't Zaand” gerealiseerd met hele mooie en goed bruikbare rust- en uitkijkvoorzieningen.

Dit jaar was Natuurmonumenten wederom de gelukkige en kon ons bestuurslid Ton Kwakkel de “Goed voor elkaar prijs” uitreiken aan de beheerder Marcel Klompmaker van het landgoed Oud-Groevenbeek.

Het wandelpad dat destijds is aangelegd is helemaal gerestaureerd en nu weer goed bewandelbaar voor rolstoelgebruikers en scootmobielers, maar ook blinden en slechtzienden kunnen hier prima uit de voeten. Het landgoed Oud-Groevenbeek, in de nabijheid van Ermelo, heeft een grote landschappelijke en cultuurhistorische waarde en vanaf de paden zijn o.a. de Jugendstil villa, een in kasteelstijl gebouwde watertoren, een historische druivenkas en een koetshuis goed te bewonderen. In het loofbos liggen nog eens zes zichtassen die mooie vergezichten bieden.

4.5 Visitatie recreatiegebied de Maarsseveens Plassen

In de zomer van 2015 ontving Groen & Handicap een verzoek van de directie van de Utrechtse schappen om een visitatie van het recreatiegebied de Maarsseveens Plassen. Dit gebied ligt aan de noordoostkant van de stad Utrecht.

Het gehele recreatiegebied heeft voor heel veel mensen, ook die met een beperking, veel te bieden. Er zijn mooie stranden en ligweiden, het is er goed toeven om te wandelen, te fietsen, te vissen en te skeeleren. Ook paardrijden op de speciaal daarvoor aangelegde ruitersporen is een mooie activiteit en het meedoen aan een survival is een uitdaging.

Verder zijn de Maarsseveense Plassen uitgerust met verschillende restaurants en een wellnesscentrum. Ook zijn er verschillende verkooppunten voor frisdrank, bier, ijs en snacks. Rondom de gehele plas ligt een schitterend en goed geasfalteerd en vlak wandel/fietspad.

Omdat er een ingrijpende verandering van een groot aantal onderdelen van het recreatiegebied zijn voorgenomen heeft de directie van Recreatie Midden Nederland aan Groen & Handicap gevraagd een advies uit te brengen over met name de bereikbaarheid en de toegankelijkheid voor mensen met een lichamelijke beperking. Hierbij werd gedacht aan de volgende van de voorzieningen van de Maarsseveense Plassen:

- de parkeerplaats
- de fiets- en wandelmogelijkheden
- de route naar de stranden en de oevers van de plas
- de speel- en ligweiden met zitmeubilair
- de toiletgebouwen op de terreinen
- de speelvoorzieningen
- het nieuwe toiletgebouw aan de Noordzijde.

De visitatiecommissie van Groen & Handicap heeft medio augustus een bezoek aan het gebied gebracht waarbij ondersteuning werd verkregen van enkele plaatselijke ervaringsdeskundigen. De mooie weersomstandigheden lieten de plassen en hun omgeving in al hun glorie zien. Ook de gebreken, met name het niet kunnen gebruiken van voorzieningen voor mensen met een beperking werden opgemerkt.

In september kon het visitatierapport over het bezoek worden uitgebracht en zijn er een ruim aantal aanbevelingen gedaan over de wandelpaden, de rustplaatsen, de horeca-alsmede de sanitaire voorzieningen.

Er werden adviezen uitgebracht over visplaatsen voor mensen met een beperking, de algemene informatie, bebording en informatieborden in het recreatiegebied en de informatievoorziening via internet.

Het rapport staat op onze website www.natuurzonderdrempels.nl

4.6 Speelvoorzieningen bezoekerscentrum NP de Veluwezoom nabij Rheden en Schellerdriehoek

In 2012 heeft het Revalidatiefonds / Fonds Verstandelijk Gehandicapten aan het Kenniscentrum Groen & Handicap gevraagd een bestemming te vinden voor een bedrag van € 25.000,--. Destijds is dit bedrag bijeengebracht via een sponsorloop in

het kader van een wandelfeest op Papendal voor gehandicapte mensen.

Besloten is om een bedrag van € 22.500,-- ter beschikking te stellen aan nieuwe speelvoorzieningen nabij het bezoekerscentrum van Natuurmonumenten in het Nationaal Park de Veluwezoom in Rheden. Dit jaar is dit project voltooid en met een officiële ingebruikname in de herfstvakantie van 2015 zijn deze speelvoorzieningen in gebruik genomen.

Zie ook www.npdeveluwezoom.nl

Het resterende bedrag van € 2.500,-- is als een stimuleringsbijdrage geschonken aan het bestuur van De Schellerdriehoek in Zwolle.

De Schellerdriehoek is een wijkpark in het zuidelijk deel van de stad waar in het kader van het natuurlijk spelen, een aantal voorzieningen zijn gerealiseerd die heel goed gebruikt kunnen worden door kinderen met een beperking.

Zie ook www.schellerdriehoek.nl

4.7 Informatievoorziening

De websites van de terreinbeherende organisaties zoals het Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, de Provinciale Landschappen, het Amsterdamse Bos, het Goois Natuur Reservaat, Amsterdamse Waterleidingduinen en die van een aantal natuur- en recreatieschappen vertonen veel verschillen waar het gaat om informatie over de toegankelijkheid voor mensen met een beperking. Die verschillen doen zich voor als we kijken naar de hoeveelheid informatie maar ook als we kijken naar de vindbaarheid ervan en de wijze waarop het wordt aangeboden.

Jaarlijks geven wij advies aan deze organisaties om hun websites e.d. (beter) op orde te brengen opdat gehandicapte mensen, alvorens op stap te gaan, goed geïnformeerd worden.

Een goed voorbeeld van een op orde zijnde website is die van het Amsterdamse Bos (www.amsterdamsebos.nl). Hier vinden mensen met een beperking op de homepage al een eerste verwijzing naar voor hen belangrijke informatie.

Een slecht voorbeeld is de website van het Limburgs Landschap (www.limburgs-landschap.nl). Daar is voor iemand met een beperking niets te vinden.

4.8 Handboek “Samen op Pad”

Het handboek “Samen Op Pad” (SOP) is ook in 2015 aan alle nieuwe en gewijzigde ontwikkelingen op orde gebracht. Nieuwe ideeën en suggesties opgedaan tijdens de consultaties aan natuurgebieden en landschappen zijn verwerkt. Foto's en praktische voorbeelden zijn toegevoegd. Zie www.natuurzonderdrempels.nl

4.9 Biowalking

Eind 2015 heeft het Fonds NutsOhra een financiële bijdrage toegekend aan de Oogvereniging Nederland, zodat het project biowalking voor mensen met een visuele beperking ten uitvoer kan worden gebracht.

Inmiddels is er een start gemaakt met de in het projectplan omschreven activiteiten. De betrokken organisaties zoals IVN-Zuid-Holland en GGD Hollands Midden zijn, samen met de Oogvereniging Nederland, aan de slag gegaan. Onder meer zijn er een achttal biowalks uitgeschreven. Deze wandelingen gaan in het voorjaar van 2016 plaats vinden en er zullen per wandeling tenminste 15 mensen met een visuele beperking meelopen.

Groen & Handicap gaat in dit project een belangrijke rol spelen bij de keuze van de wandelroutes en zal advies verstrekken over met name de bereikbaarheid, de toegankelijkheid en de bruikbaarheid van de routes voor mensen met een visuele handicap. In de persoon van Imari de Haan is Groen & Handicap in de projectgroep vertegenwoordigd.

4.10 Beter in het Groen

In het voorjaar van 2015 is Kenniscentrum Groen & Handicap netwerkpartner geworden van Beter in het Groen.

Beter in het Groen maakt gezond aanbod in het groen beter vindbaar.

De bijdrage van Groen & Handicap zal vooral bestaan uit het onder de aandacht brengen van Beter in het Groen in de nieuwsbrief en bij de vele contacten op het gebied van natuur- en recreatiegebieden en de belangenorganisaties van mensen met een beperking. Tevens wordt een bijdrage geleverd aan het goed gevuld krijgen van de database met rolstoeltoegankelijke routes door de natuur.

5. Externe contacten

Het Kenniscentrum Groen & Handicap probeert zijn netwerk op een adequate manier te onderhouden en waar mogelijk uit te breiden. Ieder jaar zoeken bestuursleden contact met organisaties, instellingen en personen die een meerwaarde aan het werk van Groen & Handicap kunnen geven.

Andere, al bestaande contacten, zijn waar nodig en mogelijk versterkt zoals die met de directies van Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, de Stichting Provinciale Landschappen en het Landelijk Platform GGZ.

Samenwerking is er ook met de pas gefuseerde Koninklijke Wandelbond Nederland, het Revalidatiefonds, de Stichting Samenwerkende Nationale Parken (SNP), en het Overleg Samenwerking Openluchtrecreatie (OSO).

Ook bezoek aan beurzen en congressen zoals het Voorjaarsforum van Natuurmonumenten en de Dag van de Openbare Ruimte, dragen bij aan het aangaan en versterken van deze contacten.

Nieuwe contacten zijn er gelegd met o.a. de beheerder van de theetuin Cronesteijn in Leiden.

Ook is contact gelegd met de Oogvereniging Nederland en is getracht een samenwerkingsverband aan te gaan met deze organisatie die opkomt voor de belangen van de mensen met een oogandoening en de mensen die slechtziend, blind of doofblind zijn. De Oogvereniging Nederland zet zich met name in om de gebouwde omgeving toegankelijk te maken voor visueel gehandicapten en dus vindt Groen & Handicap dat het een logische stap is dat deze belangenorganisatie ook (mee) gaat werken aan de toegankelijkheid e.d. van de natuur- en recreatiegebieden.

De Oogvereniging heeft op dit moment (nog) geen tijd om het ons voorgestane algemene belang te dienen maar bij de themagroepen zoals die van de Geleidehondgebruikers zijn wij welkom.

5.1 Samenwerking, hoe staat Groen & Handicap daarin?

“Samen sterker” geldt ook voor ons Kenniscentrum. Onze bestuurders en onze adviseurs hebben beslist niet alleen de kennis in huis. Daarom zoekt Groen & Handicap samenwerking met iedereen die de toegankelijkheid van groen ter harte gaat en onze kennis wil delen en verrijken.

Wij vragen wetenschappers, ontwerpers, terreinbeheerders en groenliefhebbers zich open te stellen voor samenwerking.

Wij hebben in dit jaar geprobeerd een nieuwe of een andere samenwerking aan te gaan. Voor een nieuwe samenwerking zijn wij gesprekken aangegaan met de Nederlandse Kastelenstichting maar ook met de Vereniging Historische Buitenplaatsen.

Met de Programmadirectie Nationale Parken is een gesprek gevoerd over een andere samenwerking omdat de focus van deze parken is verlegd van natuur en recreatie naar natuur en sociaaleconomische ontwikkeling en van een regionale naar een (inter)nationale betekenis.

Het is afwachten wat deze gesprekken opleveren.

5.2 Het VN-verdrag inzake mensen met een handicap

Nederland was tot voor kort één van de weinige landen die dit verdrag nog moesten ratificeren. Eindelijk is dit begin 2016 gebeurd. Met die ratificering is de legitimering van ons werk versterkt. Immers, de fysieke publieke ruimte, waaronder de natuur- en recreatiegebieden vallen, zal voor iedereen toegankelijk moeten zijn.

In enkele gemeenten in het noorden van het land is begonnen met een experiment met VN-panelen. Hierin praten mensen met een beperking mee over de uitvoering van het VN-verdrag.

6. De financiën

Het Kenniscentrum Groen & Handicap is een ideële organisatie die in principe (nog) geen vaste inkomsten kan genereren voor zijn taak en doelstelling.

Dit jaar zijn er weer enkele nieuwe projecten opgestart zoals het project “Goede Voorbeelden” waarvoor financiële medewerking werd verkregen van het Revalidatiefonds en het Johanna Kinderfonds.

Met bijdragen van derden (natuurorganisaties, fondsen en instellingen van goede doelen e.d.) probeert Groen & Handicap de benodigde geldmiddelen te vinden voor de vele werkzaamheden. Het boekjaar 2015 is met een positief resultaat afgesloten.